

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Στήν πρόταση νόμου (Γιά τή λήψη μέτρων προστασίας τών 'Ελλήνων εργαζομένων στις χώρες τής Μ. Ανατολής και τής 'Αφρικής).

Πρός τήν Βουλήν τών 'Ελλήνων

Πελώρια και πολυσύνθετα είναι τὰ προβλήματα πού αντιμετώπιζουν οί 'Ελληνες εργαζόμενοι στο εξωτερικό. Πολλά απ' αυτά πηγάζουν απ' τήν ανεπάρκεια τής ισχύουσας εργατικής νομοθεσίας, πού φάνηκε ιδιαίτερα με τήν πρόσφατη ανάπτυξη του ρεύματος μεταφοράς 'Ελλήνων εργαζομένων σε χώρες τής Μ. Ανατολής και τής 'Αφρικής. Οί συνθήκες εργασίας τών 'Ελλήνων εργαζομένων στις χώρες αυτές είναι ιδιαίτερα σκληρές και γίνονται σκληρότερες από τήν έλλειψη έπαρκους προστασίας. Τὰ προβλήματα τους είναι άμεσα και όξυμένα και επιβάλλεται ή γρήγορη νομοθετική τους ρύθμιση, όπως άλλωστε προβλέπει και ή διάταξη του άρθρου 108 του Συντάγματος πού θεσπίζει σαν υποχρέωση του κράτους τήν φροντίδα για τους 'Ελληνες εργαζόμενους στο εξωτερικό.

Συγκεκριμένα σε πολλές από τις χώρες τής Μ. Ανατολής και τής 'Αφρικής πού εργάζονται 'Ελληνες, ή εργατική νομοθεσία και οί διαδικασίες επίλυσης τών εργατικών διαφορών είναι υποτυπώδεις. 'Ελληνική διπλωματική ή προξενική εκπροσώπηση συχνά δεν υπάρχει καθόλου και στις περιπτώσεις πού υπάρχει στάθηκε άπρόθυμη ή ανεπαρκής να βοηθήσει τους 'Ελληνες εργαζόμενους στα καθημερινά τους προβλήματα και κύρια στα εργασιακά. Οί κλιματολογικές συνθήκες στην 'Αραβική Χερσόνησο, δημιουργούν πρόσθετες δυσκολίες για τους εργαζόμενους. Και πάνω απ' όλα αυτά τὰ προβλήματα έχει αναπτυχθεί μιá αχαλίνωτη κερδοσκοπία πού έχει μετατρέψει τους εργαζόμενους σε έμπορεύματα. Υπάρχουν επιχειρήσεις με άποκλειστική άπασχόληση (inclusionism) εργαζομένων, σε άλλες επιχειρήσεις, πού εκτελούν εργασίες στις χώρες τής Μ. Ανατολής και τής 'Αφρικής. Το δουλεμπόριο αυτό το 'Ελληνικό κράτος το θεωρεί νόμιμο και ή νομική πίστη ή το όνομάζει υποκριτικά αδανεισμό υπηρεσιών, συγκαλύπτοντας έτσι τόν συχνά έκμεταλλευτικό χαρακτήρα του.

2. Συγκεκριμένες καταγγελίες για άπρόθυμη αντιμετώπιση τών 'Ελλήνων πού εργάζονται σε χώρες τής Μ. Ανατολής και τής 'Αφρικής έγιναν πολλές φορές με άναφορές και έρωτήσεις του ΚΚΕ. Οί απαντήσεις του κ. Υπουργού 'Εργασίας ήταν στερεότυπες. Άλλοτε ή 'Ελληνική νομοθεσία ήταν ανεπαρκής, ή ή παρακολούθηση τών 'Ελλήνων εργαζομένων αδύνατη, άλλοτε πάλι το Υπουργείο δεν γνώριζε το περιεχόμενο τών συμβάσεων πού υπογράφονται ή θά γίνονταν κάποιες συνεννόσεις με τους άρμοδίους του Υπουργείου 'Εξωτερικών. Τελικά, οί 'Ελληνες πού εργάζονται στις χώρες αυτές μένουν τελείως άπροστατευτοι.

3. Από τις περιπτώσεις πού καταγγέλλει το ΚΚΕ φαίνεται καθαρά, ότι αντίθετα με τις διαβεβαιώσεις του κ. Υπουργού 'Εργασίας, τή δυνατότητα ανέλεγκτης έκμετάλλευσης τών 'Ελλήνων εργαζομένων τή δημιουργεί ή ίδια ή 'Ελληνική νομοθεσία. Το υπ' αριθ. πρωτ. 3192/27.4.1977 έγγραφο του κ. Υπουργού 'Εργασίας με τις ύπερφυγές, τις μετατοπίσεις τών πραγμάτων και τις νομικά άβάσιμες απόψεις πού περιέχει, δείχνει καθαρά, ότι αν και οί κυριότερες μέθοδοι καταστρατήγησης υποδείχθηκαν στον κ. Υπουργό, δεν εκδηλώθηκε ή επιβαλλόμενη προθυμία εκ μέρους του για τήν κατασφάλιση τών δικαιωμάτων τών 'Ελλήνων εργαζομένων.

4. Το νομοθέτημα πού προτείνουμε διαπνέεται από τήν ιδέα, ότι όσοι στρατολογούν 'Ελληνες εργαζόμενους για να τους στείλουν σε χώρες Μ. Ανατολής και τής 'Αφρικής, όπου ισχύουν άγνωστα και συχνά ανεπαρκή δίκαια και διαδικασίες και όπου είναι πρακτικά αδύνατη ή προσογή στις Κρατικές 'Αρχές και Υπηρεσίες, θά πρέπει να εξασφαλίζουν στους εργαζόμενους ένα ελάχιστο όριο δικαιωμάτων και να ευθύνον-

ται πάντοτε για τήν εκπλήρωση τών υποχρεώσεων πού αναλαμβάνονται απέναντι στους εργαζόμενους. Από άλλη άποψη, οί εργαζόμενοι έχουν εξασφαλίσει με τους άγώνες τους ήρισμένα κεκτημένα δικαιώματα. Τά δικαιώματα αυτά πού κατοχυρώνονται με τίς διατάξεις πού αναφέρονται στο άρθρο 2 παρ. 1 τής πρότασης νόμου, πρέπει να συνοδεύουν τόν 'Ελληνα εργαζόμενο σε όποια χώρα του κόσμου και αν εργάζεται και είναι καθήκον του 'Ελληνικού Κράτους να τὰ εξασφαλίζει.

5. Το άρθρο 1 τής πρότασης νόμου περιέχει καθάρα δικονομικές διατάξεις πού εξασφαλίζουν στους εργαζόμενους τή δυνατότητα να διεκδικούν τὰ δικαιώματά τους στα 'Ελληνικά δικαστήρια. Γιατί στην πράξη αυτό δεν μπορεί να γίνει στα δικαστήρια τής χώρας παροχής εργασίας όπου δεσμευτικά τους παρεμπουν κατά κανόνα οί συμβάσεις τους. Έτσι γίνεται αναγκαία ή νομοθετική πρόβλεψη παράλληλης άρμοδιότητας τών 'Ελληνικών δικαστηρίων.

6. Η 1η και 2η παράγραφος του άρθρου 2 προβλέπουν το ελάχιστο όριο δικαιωμάτων πού πρέπει να εξασφαλίζονται σε κάθε 'Ελληνα πού εργάζεται στο εξωτερικό. Η εφαρμογή τής 'Ελληνικής νομοθεσίας προβλέπεται από τήν πρόταση νόμου μόνον όταν το άλλοδαπο δίκαιο ή ή ατομική σύμβαση δεν περιέχουν όρους πού να εξασφαλίζουν ίση τουλάχιστον προστασία. Έτσι θέμα εφαρμογής τής διάταξης αυτής δεν θά υπάρξει για τις ευρωπαϊκές χώρες, ούτε για πολλές άλλες χώρες. Η διάταξη πού προτείνουμε, ούτε άνορθόδοξη γενικά είναι, ούτε περιέχει καινοφανείς άποψεις. Το άρθρο 33 Α.Κ. άπαγορεύει τήν εφαρμογή δικαίου πού αντίκειται στη δημόσια τάξη τής χώρας μας—και βέβαια σε μιá χώρα πού με το Σύνταγμα της άνα ορέει σε πρωταρχική υποχρέωση τής Πολιτείας τήν προστασία τής αξιοίας του ανθρώπου (άρθρο 2 παρ. 1 Συντ. 1975)—δεν μπορεί να συμβιβαστεί με τή δημόσια τάξη δικαίου πού θά περιείχε λιγώτερη προστασία απ' όση παρέχουν οί 'Ελληνικοί νόμοι, για τὰ εργατικά άτυγμήματα, τήν έβδομαδιαία άνάπαυση και τὰ άλλα θέματα, πού άπαραίτηται στην προτεινόμενη διάταξη. Έξάλλου, ή άρχή τής αέλευθερίας τών συμβάσεων, υποχωρεί μπροστά στην άνάγκη προστασίας τών εργαζομένων και μέχρι να επιβληθούν με συλλογικές συμβάσεις οί όροι εργασίας τών 'Ελλήνων στο εξωτερικό, είναι αναγκαία ή νομοθετική ρύθμιση (πρβλ. άρθρο 22 παρ. 3 Συντ. 1975).

7. Η παράγραφος 3 του άρθρου 2 προβλέπει, ότι σε όλες εργασιακές σχέσεις διέπονται από το 'Ελληνικό δίκαιο, σύμφωνα με τή γενική διάταξη του άρθρου 25 θά εφαρμόζονται και όλες οί διατάξεις πού ρυθμίζουν τις άποδοχές κλπ., για τήν παροχή εργασίας. Η διάταξη αυτή δεν περιέχει κανόνα ίδιων ισχύος διεθνούς δικαίου, αλλά διευκρινίζει τα τοπικά όρα ισχύος τών διατάξεων πού αναφέρει. Η θέσπιση τής είναι άναγκαία γιατί με δικαστικές άποφάσεις έχει γίνει δεκτό ότι δεν εφαρμόζονται στις σχέσεις πού εκτελούνται στην άλλοδαπη οί διατάξεις για τὰ θώρα εορτών κλπ. (Α.Π. 202/59—ΕΕΑ 18.535, πρωτ. Αθ. 16267/63—ΕΕΑ 22.1317). Από τήν άλλη πλευρά οί 'Ελληνες εργαζόμενοι συνήθως υπολογίζουν, ότι ή σχέση τους όταν υπάγεται στο 'Ελληνικό δίκαιο, θά ρυθμίζεται από τους ίδιους κανόνες πού διέπουν και τις εργασιακές σχέσεις στην 'Ελλάδα. Η διάταξη τέλος δε μεταβάλλει τις διατάξεις ένδοτικού δικαίου σε διατάξεις άναγκαστικού δικαίου. Ο,τι ισχύει για τις εργασιακές σχέσεις πού εξελίσσονται στην 'Ελλάδα θά ισχύει και για τις εργασιακές σχέσεις πού εξελίσσονται στο εξωτερικό.

8. Η παρ. 4 του άρθρου 2 αναφέρεται ειδικά στην εφαρμογή τών συλλογικών συμβάσεων εργασίας και διαιτητικών αποφάσεων στις συμβάσεις πού είναι εκτελεστές στο εξωτερικό και πού τις διέπει 'Ελληνικό δίκαιο. Ορίζει, ότι και ή παράγραφος 3, με τή διευκρίνιση, ότι για τήν εφαρμογή τών συλλογικών συμβάσεων εργασίας κλπ., απαιτείται να συντρέχουν οί όροι εφαρμογής τους στην 'Ελλάδα. Πρόκειται για τους όρους δεσμευτικότητας τών συλλ. συμβ. εργασίας, κύρια κατά ύπνεύμενα.

Άρθρο 2.

9. Οι διατάξεις του άρθρου 3 θεσπίζουν ευθύνη έναντι των εργαζομένων, όλων των προσώπων που προσλαμβάνουν (παρ. 1) ή στρατολογούν (παρ. 2) Έλληνες εργαζόμενους για το εξωτερικό. Και τούτο γιατί στην πράξη έχουν παρουσιασθεί περιπτώσεις επιχειρήσεων που δεν εμφανίζονται καθαλού στην εργασιακή σύμβαση που οι ίδιες καταρτίζουν για λογαριασμό άλλων. Ο εργαζόμενος όμως πρέπει να ξέρει, ότι αυτός που τον προσλαμβάνει θα είναι υπεύθυνος για όλες τις αξιώσεις που θα προκύψουν από τη σύμβαση και ότι δεν θα παραπεμφθεί για την ικανοποίησή του σε κάποια άγνωστη επιχείρηση μιας αραβικής χώρας. Εξάλλου η ρύθμιση που προτείνεται είναι αναγκαία, επειδή υποστηρίζεται στη θεωρία και στη νομολογία ή εκδοχή, ότι στις περιπτώσεις του λεγόμενου αδανεισμού υπηρεσιών ή εργοδότης για μια κατηγορία αξιώσεων του μισθωτού, όπως π.χ. οι αξιώσεις για την παράνομη υπερωριακή εργασία (Ι. Καποδίστριας ΕΕΔ 23.2. Ι. Δηληγιάννης ΕΕΔ 31.132, Έφ. Αθ. 3202/76—ΕΕΔ 36.210) δεν έχει καμιά ευθύνη.

10. Κράσματα σύναψης συμβάσεων στην αγγλική ή στην αραβική γλώσσα, που οι εργαζόμενοι δεν τις γνωρίζουν, έχουν σημειωθεί επανειλημμένα και γι' αυτό είναι αναγκαία η διάταξη του άρθρου 4 που εξοπλίζεται και με ποινικές κυρώσεις (άρθρο 6 παρ. 2).

11. Το άρθρο 5 θεσπίζει στην παρ. 1 υποχρέωση των προσώπων που προσλαμβάνουν ή στρατολογούν Έλληνες για το εξωτερικό, να τους εξασφαλίζουν υγιεινή και κατάλληλη κατοικία. Η παρ. 2 θεσπίζει αστική κύρωση, ενώ ποινικές κυρώσεις προβλέπονται με το άρθρο 6 παρ. 2. Πρέπει να σημειωθεί, ότι η θέσπιση των διατάξεων αυτών δεν προϋποθέτει κανενός είδους συμφωνίες ή συνθήκες με τις χώρες απασχόλησης των Ελλήνων εργαζομένων, αφού θεσπίζουν μόνον υποχρεώσεις του εργοδότη και των άλλων προσώπων που ευθύνονται απ τις σχέσεις εργασίας που ρυθμίζει ή πρόταση νόμου.

12. Οι ποινικές κυρώσεις του άρθρου 6 παρ. 1 είναι αναγκαίες κυρίως για να κατοχυρωθούν οι εργαζόμενοι από τον κίνδυνο της αφερεγγυότητας των «εργοδοτών» και των κάθε είδους «στρατολόγων». Η παρ. 2 εξοπλίζει με ποινικές κυρώσεις τις διατάξεις των άρθρων 4 και 5 που αποτελούν εφαρμογή της συνταγματικής επιταγής για την προστασία της ανθρώπινης αξίας (άρθρ. 2 παρ. 1 Συντ.) και που για το λόγο αυτό η αυστηρή τήρησή τους ενδιαφέρει έντονα τη δημόσια τάξη.

Αθήνα 14 Ιουλίου 1977

Οί προτείνοντες βουλευτές

Χ. Φλωράκης, Γ. Φαράκος, Μ. Γιάννου,
Κ. Κάππος, Δ. Γόντικας

ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΟΜΟΥ

Για τη λήψη μέτρων προστασίας των Ελλήνων εργαζομένων στις χώρες της Μ. Ανατολής και της Αφρικής.

Άρθρον 1.

1. Συμφωνία με την οποία αποκλείεται ή αρμοδιότητα των Ελληνικών δικαστηρίων σε διαφορές που πηγάζουν από σχέση εργασίας είναι άκυρη.

2. Η συμφωνία με την οποία οι σχέσεις της προηγούμενης παραγράφου υπάγονται σε άλλοδαπά δικαστήρια δημιουργεί συντρέχουσα αρμοδιότητα.

1. Οι διατάξεις της Ελληνικής νομοθεσίας για τα εργατικά ατυχήματα, για την εβδομαδιαία ανάπαυση, για τα χρονικά όρια της εργασίας, για την καταγγελία της εργασιακής σχέσης, για τα δικαιώματα του εργαζομένου στην περίπτωση ασθένειας και για την προστασία της συνδικαλιστικής δράσης, εφαρμόζεται και στους Έλληνες που εργάζονται στο εξωτερικό, εκτός αν το εφαρμοστέο άλλοδαπό δίκαιο ή η ατομική σύμβαση εργασίας προβλέπουν τούλάχιστον ίση προστασία.

2. Κάθε αντίθετη συμφωνία είναι άκυρη.

3. Οι διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας που ρυθμίζουν τις αποδοχές ή τις αμοιβές για την παροχή εργασίας, εφαρμόζονται και στις σχέσεις που είναι εκτελεστές στο εξωτερικό και που τις διέπει το Ελληνικό δίκαιο.

4. Οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας και οι διατάξεις που εξομοιώνονται μ' αυτές εφαρμόζονται και στις σχέσεις που είναι εκτελεστές στο εξωτερικό και που τις διέπει το Ελληνικό δίκαιο, εάν συντρέχουν οι όροι που απαιτούνται για να εφαρμοσθούν και στην Ελλάδα.

Άρθρο 3.

1. Οποιος προσλαμβάνει στην Ελλάδα εργαζόμενους για να απασχοληθούν στο εξωτερικό ευθύνεται για όλες τις αξιώσεις των εργαζομένων που πηγάζουν από την εργασιακή τους σχέση, ανεξάρτητα αν εργοδότης είναι αυτός ή άλλος. Εάν σύμφωνα με το νόμο υπάρχει και άλλος υπεύθυνος, ευθύνονται όλοι εις ολόκληρον.

2. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται και στα πρόσωπα που στρατολογούν με οποιοδήποτε τρόπο εργαζομένους για να απασχοληθούν στο εξωτερικό.

Άρθρον 4.

Οί προσλήψεις εργαζομένων από την Ελλάδα με σκοπό να εργασθούν στο εξωτερικό πρέπει να γίνονται με έγγραφο στην Ελληνική γλώσσα. Για την τήρηση αυτής της διάταξης ευθύνονται τα πρόσωπα που αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο.

Άρθρον 5.

1. Στους εργαζόμενους που στέλνονται από την Ελλάδα για να εργασθούν στο εξωτερικό πρέπει να εξασφαλίζεται υγιεινή και πολιτισμένη κατοικία. Επίσης πρέπει να εξασφαλίζεται τροφή υγιεινή και κατάλληλη.

2. Η παράβαση των υποχρεώσεων της προηγούμενης παραγράφου ισοδυναμεί με καταγγελία της εργασιακής σχέσης από τον εργοδότη. Δεν αποκλείεται και η αξίωση του εργαζομένου για αποζημίωση σύμφωνα με άλλες γενικές ή ειδικές διατάξεις.

Άρθρο 6.

1. Οι διατάξεις του Α.Ν. 690/45 εφαρμόζονται για την καθυστέρηση μισθών και κάθε είδους αποδοχών ή αποζημιώσεων των εργαζομένων που υπάγονται στις διατάξεις του νόμου τούτου. Ποινική ευθύνη για την καθυστέρηση των παροχών της προηγούμενης παραγράφου έχουν όλα τα πρόσωπα που ευθύνονται για την πληρωμή.

2. Η παράβαση των διατάξεων των άρθρων 4 και 5 παρ. 1 τιμωρείται εάν έγινε με δόλο με φυλάκιση μέχρι 1 χρόνο και αν έγινε από αμέλεια με φυλάκιση μέχρι 6 μήνες.

3. Τα αδικήματα των προηγούμενων παραγράφων είναι πάντα αυτόφωρα.

Αθήνα 14 Ιουλίου 1977

Οί προτείνοντες βουλευτές

Χ. Φλωράκης, Γ. Φαράκος,
Μ. Γιάννου, Κ. Κάππος, Δ. Γόντικας